

آشنایی با کنه پیاز و پیازهای زینتی

PTMP/SK/R&D/A/ Pest identification /15032022

مقدمه

کنه‌های جنس *Rhizoglyphus* عموماً با گیاهان پیازی، غده‌ای و ساقه‌ای زیرزمینی مرتبط هستند. این کنه‌ها به پیاز خوراکی، سیر، پیازهای زعفران، آماریلیس، گلایول، سنبل، نرگس و زنبق حمله می‌کنند و با فعالیت خود باعث عدم رشد آنها می‌گردد. این کنه‌ها در تمام نقاط ایران انتشار دارند.

کنه پیاز و پیازهای زینتی (*Rhizoglyphs echinopus*)

شکل شناسی

کنه‌های ریزی هستند که به سختی با چشم غیر مسلح دیده می‌شوند. شکل آنها تخم‌مرغی و رنگشان سفید متمایل به زرد تا گلی، بدنشان کشیده است. کنه‌های تازه از تخم درآمده (لارو) سه جفت پا و کنه‌های در حالت نمفی (پورگی) و کنه‌های کامل چهار جفت پا دارند. در آلودگی‌های شدید تمام مراحل زیستی کنه شامل تخم، پوره‌ها و کنه کامل روی پیاز میزبان دیده می‌شود. روی بدن کنه‌ها موهای ریز و درشت و کم پشتی وجود دارد.

شکل ۱- شکل شناسی *Rhizoglyphs echinopus*

آشنایی با کنه پیاز و پیازهای زینتی

PTMP/SK/R&D/A/ Pest identification /15032022

خسارت

شناسایی آلودگی پیازها به کنه پیاز قبل از این که تراکم جمعیت به حال زیان آور برسد، مشکل می باشد و لذا معمول ترین راه شناسایی آن، بررسی پیازها قبل از کشت است. بیشتر خسارت این کنه در اندام های زیرزمینی مشاهده می شود، اما بعضی وقتها از ساقه و برگ نیز جمع آوری شده است (شکل ۲).

شکل ۲- نحوه خسارت کنه پیاز و پیازهای زینتی

در آلودگی های شدید حتی ممکن است تا ساقه و برگ نیز پیش روند. آلودگی با این کنه باعث کوتولگی، تغییر شکل و کاهش رشد گیاه می شود. کنه قادر به آلوده کردن بافت های سالم گیاهی نیز است و وقتی پیاز آلوده به فوزاریوم و سایر قارچ ها باشد، آلودگی پیاز سریع انجام می گیرد، به نظر می آید که یک نوع جلب شیمیایی بین کنه پیاز و پیازهای آلوده به قارچ وجود داشته باشد. لذا این کنه وسیله انتشار اسپور قارچ ها و باکتری ها نیز می باشد. این کنه در غده سیبزمینی باعث پوسیدگی ریشه و طوقه می شود. گونه *R.robini* با استقرار در روی پیازچه های سیر در زمان برداشت، سوراخ کردن پوست پیازچه ها و از بین رفتن پوست آنها در داخل خاک، شرایط را برای ورود عوامل قارچی و نماتودی فراهم می کند.

زیست شناسی

کنه های پیاز و سیر در محیط های گلخانه ای و انبار در طول فصل زمستان فعال بوده و از پیازچه های انباری تغذیه می کنند و با کشت آنها به مزارع راه می یابند و به گیاهان میزبان حمله می کنند. هر کنه ماده روی جوانه ها و غنچه ها ۵۰ تا ۱۰۰ عدد تخم گرد و سفید می گذارد. اوایل بهار و در دمای ۶ تا ۷ درجه سانتی گراد تخم ها باز می شوند و لاروهای سفید رنگی بیرون می آیند که شش پا دارند، سپس دوران نمفی شروع می شود.

آشنایی با کنه پیاز و پیازهای زینتی

PTMP/SK/R&D/A/ Pest identification /15032022

پس از مدت کوتاهی نمفها دو یا سه بار پوستاندازی می‌کنند و به کنه بالغ تبدیل می‌شوند. در این دوران تکاملی بیشترین صدمه را به گیاهان و پیازها وارد می‌آورند. برای بالغ و کامل شدن کنه‌ها سه دوره نمفی لازم است. در اواخر فصل بهار و در دمای ۲۸ تا ۳۲ درجه سانتی‌گراد کنه‌ها بالغ می‌شوند. دوران زندگی ماده‌ها یک تا دو ماه طول می‌کشد. هنگامی که گیاهان شاداب می‌باشند، کنه‌ها خوب تغذیه می‌کنند و مرتب تکثیر می‌شوند و ممکن است چند نسل در سال تولید کنند. فرم هیپوپوس (Hypopus) یا همان مرحله دوم پورگی ناهم شکل توسط دوبالان و سایر حشرات منتقل می‌شوند.

مبارزه

مبارزه شیمیایی با این آفت با توجه به این که این کنه در مقابل ترکیبات زیادی از گروه‌های مختلف مقاوم شده است، مشکل می‌باشد. در بین ترکیبات شیمیایی کنه کش کلتان یا دیکوفول بیشترین نتیجه را داده است، که می‌توان پیازها را قبل از کشت به مدت ۳۰ دقیقه در محلول این ترکیب غوطه‌ور نمود. اخیراً استفاده از ترکیب متام سدیم برای جلوگیری از تغذیه و ایجاد خسارت در محل‌هایی که تعداد آفت بالاست توصیه شده است. روش دیگر مبارزه با این کنه استفاده از آب گرم است. استفاده از این روش هر چند در کنترل کنه مؤثر است ولی در مواردی به خود پیاز نیز خسارت می‌زند که بایستی محدوده آب گرم که نسبت به پیازها مضر نباشد، مشخص شود. با توجه به این که کنه‌های فوق طیف میزبانی وسیعی دارند، لذا استفاده از تناوب زراعی چندان مؤثر نمی‌باشد، مگر این که از گیاهانی استفاده شود که به هیچ وجه میزبان این کنه‌ها نباشد.

منبع

مینایی، کامبیز (۱۳۹۵). جزوه درسی آفات درختان میوه دانه‌دار و هسته‌دار، دانشگاه شیراز.

اکرمی، محمدعلی (۱۳۹۵). جزوه درسی آفات گیاهان جالیز، سبزی و زینتی، دانشگاه شیراز.

Tomlin, C. S. (2000). The pesticide manual, 12th ed. BCPC.

Whitaker, P. (1998). Important issues in ecologically sound integrated pest management. Am. Entomol. 3:148-153.

